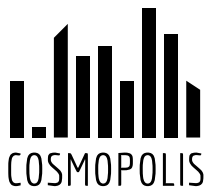

Petra Durst-Benningová

KŘEHLKÁ KRÁSA

Petra Durst-Benningová

KŘEHKÁ
KRÁSA

Přeložil Rudolf Řežábek

Die Glasbläserin © by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin.

Published in 2000 by Ullstein Verlag

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2021

Translation © Rudolf Řežábek, 2021

Cover photos © kathysg, turgayada hotmail.com,

BarbaraNeveu, Mila_1989 / Depositphotos

PRVNÍ KNIHA

PODZIM 1890

ODCHOD

*„Hledět do barevného skla... oko se potěší,
srdce zaplesá a duše se rozveselí a zabřeje;
jako by nás to přímo prozářilo.“*

(Johann Wolfgang von Goethe)

1

To ráno Ruth už dvakrát vyšla nahoru, aby probudila Johannu. Pokaždé se dočkala zabručení, které ji vedlo k domněnce, že sestra konečně vstane. Proč jen já jí na to každý den skočím, ptala se otráveně Ruth sama sebe, když už potřetí stoupala po úzkých schodech spojujících kuchyni a dílnu s horním patrem domu. Provázel ji pach opékající se slaniny. U vikýře si stoupla na špičky a nakukovala dozadu za dům, kde slyšela zpívat Marii. Šikmo přes okno byla natažená pavučina. Ruth nestál tento krásný umělecký výtvar ani za pohled a jen ho rukou nedbale smetla. Marii ani otce nebylo nikde vidět. Ruth se ušklíbla. Než si někdo z nich všimne, že se v kuchyni něco pálí, budou z bramborových plátků a proužků slaniny už jen uhlíky!

Dveře do pokojíku, ve kterém spala s oběma sestrami, nechala při posledním pokusu probudit Johannu otevřené. Tak už z odpočívadla na schodech viděla, že Johanna dosud není na nohou. Beze slova přistoupila k posteli, popadla cíp lněné přikrývky a vyšklubla ji zpod Johanniných paží.

„Jak se můžeš v tomhle horku takhle zakutat!“ potřásla nechápavě hlavou a hleděla na sestru, která se zřejmě konečně probudila. Ruth přistoupila k oknu a otevřela ho dokořán. Do místnosti okamžitě proniklo ostré zářijové slunce a všechno ponořilo do prašného svitu.

Johanna spustila nohy z postele, jako by trpěla těžkým revmatem, ale nestačila ze sebe vypravit víc než jedno utrápené zasténání.

Ještě jeden ostrý pohled a Ruth už seběhla po schodech, aby zachránila snídani. Zatímco odškrabávala plátky brambor a slaninu z pánve a dolévala ještě trochu oleje, děkovala pánubohu za to, že je takové ranní ptáče.

Johanně se už od dětství nechtělo ráno vstávat. Jak často se sestry kvůli ní opozdily do venkovské školy! Nebylo to tak, že Johanna prostě jen nerada vstávala – každé ráno trpěla a jen zřídkakdy se úplně probrala před desátou. „Připadá mi, jako bych předchozí večer vypila půl lahve kořalky,“ pokusila se jednou vysvětlit pocit naprosto dokonale tupé, vymetené hlavy. Přitom ona ani Ruth nikdy takové množství alkoholu nevypily, a proto také přesně nevěděly, jak se člověk po něm cítí. Všichni brali na Johanninu ranní mátožnost ohled a tři sestry si rozdělily úkoly v domě tak, aby se Johanna nemusela po probuzení o nic starat. Občas se ale Ruth sama sebe ptala, jestli jí tím vůbec prokazují laskavost. Povzdechla si. Kdyby tak ještě žila matka... ta by kolem toho pravděpodobně nedělala tolik cirátů! Anna Steinmannová byla v mnoha ohledech nesmlouvavější a neústupnější než její muž. Ruth sebou polekaně škubla, když si uvědomila, že si jen pracně dokáže alespoň na okamžik vybavit matčin obličej. Deset let je přece jen dlouhá doba.

Voda, kterou ohřívala na ranní kávu, začala prudce vřít a vytrhla Ruth ze vzpomínek. Rychle konvici odstavila. Nechtěla, aby se cikorka, která se dávala do studené vody, vařila klokotem, protože nápoj by příliš rychle zhořkl. Bylo lepší nechat vše jen zlehka bublat. V tomto ohledu ostatně zastávala jednoznačný názor: Káva, kterou si většina vesničanů vařila ze sušené a mleté krmné řepy, jí mohla být ukradená. To by radši pila vodu než takovou břechku! Nejraději si samozřejmě vychutnávala zrnkovou kávu, která se ale na její vkus podávala jen zřídkakdy. Každý pátek, když se Johanna odebrala do

Sonnebergu, aby tam prodala skleněné zboží, které během uplynulého týdne vyrobili, jí přinesla malý sáček pravé zrnkové kávy. Ačkoli Joostu Steinmannovi zrovna moc nesešlo na tom, jaký druh kávy má na stole, pokud byla tmavá a horká, dopřával dcerám tenhle malý luxus. A tak se už dávno u nich stalo rituálem, že Johannin návrat ze Sonnebergu oslavili kávou, sladkým pečivem a čerstvě naloženými sledi, které rovněž přivezla z města.

Byly to právě tyhle malé obyčeje, které se rozkřikly a vynesly Joostu Steinmannovi pověst, že má „ženské hospodářství“. Přitom rozhodně neplatilo, že by Joost dcerám dopřával přílišné volnosti. Mezi vlastními čtyřmi stěnami měly opravdu více svobod než jiné dívky v jejich věku, ale když šlo o to, aby své tři dcery ochránil před domnělým zlem, dokázal být Joost horší než kvočna. Jít zpívat do pěveckého spolku? Bože chraň, vždyť při návratu domů by na ně mohli číhat všeho schopní výrostci. Samy na slavnost slunovratu? Takovou otázku si mohly rovnou ušetřit. Když několik dívek ve vesnici před několika lety založilo přástevnu, nenechal své dcery účastnit se ani jejich naprosto nevinných setkání. „Nakonec si ještě na zpáteční cestě zlomíte nohu!“ zdůvodnil své odmítnutí a dodal: „Raději zůstaňte doma a procvičujete si čtení a psaní.“ Jako by knihy mohly nahradit veselé slovní potyčky! Ruth nasucho polkla. Od listopadu to bude zase totéž – zatímco se ostatní dívky dva večery v týdnu setkají na přástkách, ona a její sestry budou dřepět doma. Až po přástkách budou na ulici lézat sněhové koule a mladíci budou pronásledovat utíkající rozesmáté a vřeštící dívky, Johanna, Marie a ona budou dávno ležet v posteli.

Nebylo divu, že se mezi mládenci ve vesnici dávno rozkřiklo, že Joost nemá rád, když se někdo dvoří jeho dcerám. Otcův nesouhlasný pohled ve většině z nich vyvolal tak silný pocit nevolnosti, že už podruhé nepřišli, aby si tu trojici odvedli na procházku.

Ruth přistoupila ke stolu a chvíli se přehrabovala v zásuvce, aby

našla zrcátko, které si tam uložila. Když ho podržela dostatečně daleko od sebe, mohla si v něm prohlédnout celý svůj obličej, i když odraz byl velmi malý. Dobře věděla, že je opravdu moc hezká. Její sestry i ona zdědily rovnoměrné, dokonale tvarované rysy své matky, což byla mimořádně krásná žena.

Ruth sklíčeně zrcátko odložila. Ačkoli byla velmi spokojená s tím, co v něm viděla, co je jí to platné? Políbí ji někdy nějaký muž na rty? Zaseptá jí, že se její oči třpytí jako nejtmaší jantar? Nebo že má kůži čistou a nedotčenou jako jarní ráno? Kdyby bylo po Joostově vůli, zkejsla by na ocet jako stará panna!

Jediný muž, který se u nich pravidelně ukazoval, byl jejich soused Peter Maienbaum. Poté co mu rodiče před několika lety jeden po druhém zemřeli, považoval ho Joost za něco jako syna, avšak v žádném případě za možného nápadníka. Ha! To určitě! Ruth si byla téměř jistá, že Peter už delší dobu dělá zamilované oči na Johannu. Stačilo se jenom podívat, jak na ni pořád civí! Kromě ní si jeho pohledů však patrně nikdo nevšiml – a už vůbec ne Johanna! Ruth si zhluboka povzdechla. Kdyby nějaký muž takhle zíral na *ni*, určitě by jí to neuniklo!

„Johanna tady zase chodí od ničeho k ničemu! Ale jen co se probere, tak už nás po zbytek dne nepřestane komandovat! Je to pořád stejné.“ Marie elegantně dosedla na rohovou lavici. Byla tak štíhlá, že kvůli tomu nemusela posunout stůl dopředu ani o píd', všimla si závistivě Ruth. Přitom byly všechny tři sestry útlé, žádná z nich nebyla tak neforemná jako leckterá vesničanka, s povislými ňadry a sádelnatými záhyby, kam se člověk podíval. Každá z nich mohla pánubohu děkovat za vyrovnané tělesné proporce, hladkou zdravou kůži a kaštanové vlasy, které se hedvábně leskly, aniž pro to musely udělat něco víc než si je každý den pročesat sty tahy kartáčem. Avšak na Marii bylo všechno menší, jemnější, křehčí – jako na drahocenné miniatuře.

„Aspoň že je už dole. Raději nemyslet na to, že bych ještě jednou musela po schodech nahoru,“ odpověděla suše Ruth.

Po matčině smrti si zvykli mýt se v sousední kůlně, kde také prali. Dokonce i Joost chodil na ranní toaletu ven, místo aby se prostě umyl v kuchyni. Tak si každý zachoval svůj osobní prostor, což bylo důležité jak pro dívky, tak i pro samotného Joosta.

„Kde vlastně máme otce?“

„Nevím. Včerejší večer si prodloužil víc než obvykle. Dupal po schodech tak hlasitě, že mě to probudilo. Potom jsem nemohla celou věčnost zabrat!“ Marie se ušklíbla. „Snad teď nebude vyspávat opičku?“

Ruth pokrčila rameny. „Tolik teď toho zase nevypije,“ pronesla lehce omluvným tónem. Přitom neměla důvod obhajovat Joostovy návštěvy hostince. Chodil sice každý večer na pár hodin k Černému orlovi, ale oproti jiným vesničanům jen málokdy překročil svou míru.

Bramborové plátky se mezitím opekly dozlatova. Ruth jeden z nich prsty vylovila a rychle vložila do úst. Ten ale páčil! Poté nalila Marii a sobě hrnek kávy. Kořeněná vůně se krásně hodila ke slunečnému ránu. Dny švestkových koláčů – tak říkali prosluněným dnům, které už nebyly letní, ale nepatřily ještě ani k podzimu. V tuhle roční dobu už chyběl koncert ptáků, kteří se na celé léto usadili ve velké hrušni před kuchyňským oknem. Jen tu a tam bylo slyšet melodický zpěv kosa nebo hlasité drncivé hvízdání skřivana. Podzimní mlhy zanedlouho umlčí i tyhle zvuky přírody. Ruth rychle a s požitkem vdechla vůni kávy. Nenáviděla blížící se studené roční období.

„Už to nepotrvá dlouho a zase budeme muset ráno svítit,“ podotkla Marie, jako by myslela na totéž.

To, že jedna sestra vyslovila myšlenku, která právě napadla druhou, se stávalo poměrně často.

Ano, po smrti Anny Steinmannové se všichni v rodině přizpůsobili, tedy pokud jde o soužití a práci. Samozřejmě pořád někde chyběl pár rukou na pomoc. Ostatní skláři ve vesnici je ale mohli pomlouvat a žertovat o nich, jak chtěli, přesto Steinmannovo ženské hospodářství nepatřilo k nejhorsím provozům. Lékárenské baňky a zkumavky, které vyráběli, byly prvotřídní kvality. Velkou výhodou přitom byla skutečnost, že Steinmannovi dokázali zhotovit produkty od začátku až do konce a žádnou pracovní operaci nemuseli zadávat někomu jinému.

Jako ostatní skláři prodávali i oni veškeré zboží nákupčímu v ne-dalekém Sonnebergu. Friedhelm Strobel, jehož zprostředkovatel-ský dům udržoval skvělé kontakty po celém světě, pořád zdůraz-ňoval, že by byl klidně ochoten nakupovat více Steinmannova skla. V domě byl však pouze jediný sklář, a tak nemohli zvyšovat výrobu. Joost od svých kamarádů z mokré čtvrti neustále slýchal, že šikovný zeť by mu opravdu moc pomohl, ale on to vždy odbyl jen odmíta-vým mávnutím ruky. „Moje dcery nemusejí pod čepec – a už vůbec ne kvůli penězům!“ Tak zněl jeden z jeho oblíbených argumentů, který dával k lepšímu s nepřeslechnutelnou pýchou v hlase.

Ruth s povzdechem odložila hrnek a přistoupila k plotně. Bez námahy zvedla těžkou litinovou pánev a přenesla snídani na stůl. „Tak teď už toho mám dost! Jdu se podívat, kde...“ Zarazila se, proto-že se ve dveřích objevila Johanna.

„Johanno! Proboha! Co se děje?“ zvolala Marie.

Ruth ucítila v krku knedlík, který tam před okamžikem ještě nebyl. Ledové ruce jí stiskly srdce; rázem věděla, že se stalo něco strašného. Nedokázala ze sebe vypravit ani hlásku.

„Otec...“ Na Johannině čele se vytvořila vráska sahající od vlasů až k nosu. „Leží nahoře v posteli a nehybe se.“

2

Kdykoli později si Johanna na to ráno vzpomněla, napadla ji pohádka o zakleté princezně zvané Šípková Růženka. Marie seděla nehybně, s pootevřenými ústy. A Ruth uvízla mezi stolem a rohovou lavicí, zpola vsedě a zpola vestoje. Ani ona sama nebyla schopna pohnout se ze dveří. Byly jako zkamenělé, jako by je nehybnost mohla uchránit před tím, že se musí vyrovnat s touto hrůznou chvílí.

Jako první se pohnula Marie. Vyběhla po schodech do pokoje rodičů, k Joostově posteli. Její pronikavý výkřik rozřízl ticho v domě a přiměl venku několik ptáků zmlknout.

Pohledy Johanny a Ruth se setkaly nad pánví. Vzápětí už obě sestry spěchaly nahoru.

Dřevěné stupně, uprostřed ošoupané od spousty kroků, se před Johanninýma očima rozplývaly na úzké nažloutlé pruhy. Cítila, jak se jí v koutcích úst zachytilo cosi slaného, a tak si teprve nyní všimla, že jí po tvářích stékají slzy. Dokázala je kontrolovat stejně málo jako myšlenky, které jí zmateně napadaly, aniž se je snažila přivolat.

Otec je mrtvý.

Je třeba přivolat lékaře ze Sonnebergu? Ne, tady už doktor nepomůže.

Farář. Ano. Musí přivést faráře.

Je nutné uklidit dílnu.

Omyváání. Mrtví se musejí omýt. A vystavit v rakvi před pohřbem.

Z hrdla se jí vydralo zavzlykání, tak horké a palčivé, až jí to zabořelo. Chtěla se zbavit těch myšlenek, které všechno činily tak strašlivě skutečným.

Marie sepnula Joostovi ruce na hrudi. Bohudíky měl oči už zavřené, když ho Johanna našla! Kdyby mu je některá z nich musela zavírat... Raději na to ani nechtěla myslet.

Joostovi ještě nebylo ani padesát. A byl zdravý. Kromě bolestí v kříži ho nikdy nic netrápilo.

„Vypadá tak pokojně,“ zašeptala Marie a uhladila otcovu příkrývku. Jeho tělo pod ní najednou vypadalo mnohem menší než zaživa.

Ruth přešla po špičkách, jako by je nechtěla rušit, na opačnou stranu postele. Sklonila se k otci a podívala se mu do obličeje. Žádná stopa po smrtelném zápasu.

„Možná spí jen hlouběji než obvykle?“ nadhodila a váhavě se dotkla jeho čela. Žádná z nich nebyla zvyklá sahat na otce. S překvapením zjistila, že nebožtíkova kůže není tak ledově chladná, jak se pořád tvrdilo, ani vlhká nebo pergamenová. Avšak kosti pod ní byly na dotek nehybné a blokovaly Rutiny hladící prsty.

Posmrtná ztuhlost se už projevila. Ruth se rozplakala. I Marie ronila slzy a Johanna usedavě vzlykala.

„Ale proč? Já tomu nerozumím!“ Knedlík v krku jí málem zadusil. „Jak může otec ve spánku prostě jen tak umřít? To přece nemůže být pravda!“ zvolala téměř umíněně.

Joostovu smrt však nedokázalo nic zvrátit. Ve spánku mu přestalo bít srdce. Nedalo se to nijak vysvětlit. Peter Maienbaum, kterého Johanna přivedla ze sousedního domu, byl stejně šokovaný jako Joostovy dcery. Ne, Joost nebyl včera večer jiný než obvykle. A už vůbec

nevypadal nemocně, právě naopak, byl veselý a rozjařený. Jako všichni ostatní se smál vtipům o výročí průmyslníka Stinnesse.

„Ten si přízvisko ‚nevymáchaná huba‘ opravdu zaslouží. Svými průpovídkami by pobavil celou hospodu,“ poznamenal duchem nepřítomný Peter.

Johanna odmítavě mávla rukou. Co je jí do hospodských žvástů o Stinnesovi...

„Musíme otce před pohřbem vystavit.“ Její nápadně věčný hlas by se hodil spíš k nějakému každodennímu rituálu.

Ruth a Marie se na ni polekaně zadívaly.

„Bude nejlepší, když dole v dílně odsuneme naše pracovní stoly stranou a pak sneseme otce a jeho postel dolů.“

„Ale proč to chceš udělat? Můžeme otce přece... položit na máry i tady,“ připomněla Ruth, kterou mrazilo už jenom z toho slovního spojení. Marie bezradně těkala pohledem z jedné sestry na druhou.

Johanna zavrtěla hlavou. „Ne, musí se to udělat řádně. Tak by to otec chtěl. Až přijdou lidé...“ Zbytek zanikl v křečovitém vzlykotu, takže se raději odvrátila.

Ruth a Marie bezmocně zíraly na třesoucí se ramena sestry. Žádná pro ni neměla ani špetku útěchy, na to je příliš tížilo vlastní břemeno. To, že Johanna, která jinak tak ráda udávala tón, je stejně bezradná jako ony, činilo celou situaci ještě hrozivější – pokud to ještě vůbec bylo možné.

Peter si odkašlal. „Já teď půjdu a přivedu pár chlapů. Potom začneme s...“

Proč najednou už nikdo nenalézá výstižná slova, projelo Johanně hlavou, zatímco si oběma rukama utírala oči. Pláč polevoval jen pomalu.

Peter jí jemně zatřásl paží. „Bylo by asi dobré, kdyby někdo sešel dolů a uvařil kafe. Pro lidi a tak...“

~ ~ ~

Zanedlouho se vrátil se třemi muži. Sousedi tu postávali, žmoulali klobouky, projevovali soustrast a byli rádi, že mají něco na práci a mohou uniknout té skličující společnosti. Pod Peterovým vedením se pustili do přemístování nebožtíka. Nejprve tělo zvedli a položili na podlahu, poté rozebrali postel a se spolknutými kletbami ji snesli po úzkých schodech. Její opětovné složení uprostřed dílny proběhlo bez problémů, i zesnulý se nechal bez odporu dopravit dolů. Čtveřice mužů si s úlevou vydechla.

Jakmile se o Joostově úmrtí doslechly ženy sousedů, rovněž odložily práci stranou a o něco později se i ony objevily v domě smutku. Jedna přinesla misku bramborové kaše, druhá hrnec zeleninové polévky, další sádlem namazaný a osolený chléb. Prkna dřevěné podlahy si už neodpočinula a nepřetržitě vrzala, zatímco ženy hledaly sirky na zapálení svíček a muži s ostýchavými pohledy na nebožtíka přenášeli hrnky s kávou.

Vdova Grünová, která bydlela o dva domy dál, společně s Ruth mrtvého omyla a znovu oblékla; Johanna a Marie čistě povlékly postel.

Někdo uvědomil faráře. Ženy právě dokončily přípravy nebožtíka do rakve, když se ve dveřích objevil kněz a v závěsu za ním dva ministranti horlivě mávající kadidelnicemi.

Johanna si jako omámená stoupla s ostatními do širokého kruhu kolem Joostovy postele, zatímco farář orodoval za zesnulého. Tohle všechno přece nemůže být pravda, blesklo jí hlavou.

Po celý den přicházeli lidé, aby jim projevili soustrast nebo chvíli postáli s dívkami na stráži u mrtvého. Nikdo se nezdržel dlouho, doma na všechny čekala práce. Každému se však v obličejích zračila úleva, že to není právě on, koho postihlo tak nenadálé rodinné neštěstí. Leckdo to na sobě dával otevřeně znát, jiní se to pokoušeli skrýt. Johanna nemohla těm lidem zazlívat, že to tak cítí. Když

minulou zimu Lauschu postihla těžká chřipka a výrobce šavlí Hannes – skoro o deset let mladší než její otec – a ještě dva starší lidé z dolní části vesnice na ni zemřeli, byla i její první myšlenka: *Bohu budiž poděkováno, že to není nikdo z nás!* Když se vracela z návštěv v Sonnebergu a míjela dům, nad jehož osiřelými vstupními dveřmi se blýskala mosazně zbarvená šavle, pokaždé si musela na Hannese vzpomenout. Nestačil se ani oženit, tak mladý musel zemřít.

A přesto: neustálé poklepávání po rameni, mumlaná slova útěchy, chabý stisk ruky – během odpoledne začaly projevy soustrasti Johannu pálit jako svazek kopřiv. Měla dojem, že v jímavých pohledech se zračí víc než ryzí soucit. Bylo to něco jako... očekávání, vzrušení.

Tři mladé ženy bez mužské ochrany.

Čekali ti lidé na to, že se jedna z nich zhroutí? Nebo že jejich dům postihne další neštěstí? Johanna si v duchu vynadala za svou podezíravost. Lidé to přece myslí jenom dobře.

3

Bylo po sedmé, když konečně odešel poslední návštěvník. Peter Maienbaum byl jediný, kdo se jim nabídl, že s nimi bude sdílet noční bdění u nebožtíka. Johanna chvíli váhala, ale potom ho odmítla. To je něco, co musí zvládnout samy.

Žádná z nich neměla na jídlo ani pomyšlení, a tak Ruth přikryla přinesené pokrmy lněnými utěrkami a uklidila je. Doslova k smrti vyčerpané se posadily ke kuchyňskému stolu.

Johanna znovu vstala a otevřela dveře. „Tady by se dal vzduch krájet.“

„Za to může kadidlo.“ Marie měla zarudlé oči.

„Nejen to. Moc lidí...“ Johanna byla příliš unavená, než aby vysvětlovala, že má pocit, jako by spousta návštěvníků jejich příbytek nějak poskvřnila. Cizí pachy sem nepatřily, ani neviditelné šlépěje, které zanechaly nohy příchozích na dřevěné podlaze.

„Co když je to i... otec?“ Ruth se významně podívala směrem k dílně.

„Ruth!“ Marie sebou polekaně škubla a bojácně se podívala na Johannu.

„To přece ví každý, že mrtví začnou páchnout, když...“

„Tak to by stačilo!“ přerušila ji stroze Johanna. Měly před sebou celou noc strážu u nebožtíka. Rutiny hloupé řeči byly to poslední, co